

Kéjsjeute.....in het Knikkermuseum Peel en Maas !

Kom je ook mee knikkeren?

Samen met kunstenaar Ellen Urselmann uit Baarlo hebben we een unieke, interactieve en supertoffe tijdelijke tentoonstelling opgezet: het Knikkermuseum. Tot en met 31 augustus beleef je de geschiedenis van het knikkeren (in Peel en Maas), kom je te weten hoe knikkers gemaakt worden, haal je herinneringen uit je eigen kindertijd en zie je in woord beeld en geluid hoe Urselmann als kunstenaar knikkers hergebruikt in haar werk.

Via diverse interactieve elementen ga je straks binnen de tentoonstelling ook zelf aan de slag met knikkers. Je krijgt je eigen knikker, volgt de knikkerbaan door de hele expositie en kunt het kleurrijke balletje zelfs een eigen naam geven. Ook kun je zelf gedurende de hele periode van februari tot en met augustus knikkers die je nog thuis hebt staan aan ons en aan Ellen doneren. Zij gaat er vervolgens mee aan de slag. Kortom, te veel om op te noemen! De expositie is een feest der herkenning voor jong en oud.

Misschien denk je dat knikkeren iets is van de laatste vijftig of honderd jaar. Maar wist je dat er **4.500 jaar geleden** al met knikkers werd gespeeld?

Archeologen hebben **stenen balletjes** gevonden in Pakistan, in de as van Pompeii en zelfs in tombes van de Egyptenaren. Stel je maar eens voor hoe het knikkerspel er toen uit zag.

Waar de Romeinen nog **walnoten** gebruiken als knikkers, worden ze in latere eeuwen gemaakt van steen, klei en glas. De glazen knikkers zoals we die nu kennen, dateren uit de **Middeleeuwen**. In deze periode maken beroemde Venetiaanse glasmakers de eerste glazen exemplaren door het verhitten van glazen staven.

Vervolgens drukken ze de stroperige massa in kleine ronde houten mallen. Dit is echter een lang en tijdrovend proces. Vind jij eenvoudige knikkers mooier, of juist de kleurrijke glazen exemplaren met bijzondere patronen?

Links: ►
Knikkerende
kinderen,
Jan Luyken, 1712
Rechts: ►
Knikkerspel,
Lutke &
Chamberg,
1948 - 1961

Hoe weten we dat knikkeren vroeger populair was?

▲ Knikkerspel "Notenschieten", Harmen ter Borch 1648

Knikkeren is van oudsher een **populair tijdverdrijf**. Waarschijnlijk zijn het de Romeinen die het spelletje voor het eerst in Europa introduceren. Aan het einde van de eerste eeuw na Christus vindt de laatste verovering van Groot-Brittannië door de Romeinen plaats. Bronnen uit die tijd vermelden dat van steen gemaakte knikkers door **zowel kinderen als volwassenen** worden gebruikt als **speelgoed**.

De populariteit van knikkeren in Europa is ook terug te zien en te lezen in **literatuur en schilderkunst** uit die tijd. Zo schildert **Pieter Bruegel** in 1560 het schilderij *Kinderspelen* met wel tweehonderd spelende kinderen, waarop ook **knikkerende jeugd** te zien is.

Een tekening van knikkerende kinderen, door **Harmen ten Borch**, toont een scène uit de zeventiende eeuw waar twee jongens te zien zijn die het knikkerspel "**Notenschieten**" spelen.

Knikkeren blijft door de eeuwen heen een geliefd spel. De populariteit stukt alleen tijdens en net na de **Tweede Wereldoorlog**. In de jaren zeventig leeft het knikkeren weer helemaal op en sindsdien is het spel nooit meer volledig verdwenen uit het straatbeeld.

▼ Kinderspelen, Jan Schuitemaker, 1842

▼ Knikkerende Jongen, anoniem, 18de eeuw

Bruegel, 1560

Maar wist
ompeij en
pel er toen

ere eeuwen
, dateren uit
ers de eerste

y. Dit is echter
te de blauwrijke

Ziet daar knikkers Wimptje en Klaasje,
In den tuin van Tante Kees,
Teuntje, in 't kibbelen een laagje,
Speelde gouwe met hen mee,
Maar om kibblen was ze bij,
Gaaf zij altesz stil voorbij.

▲ Knikkeren op de Donk in Kessel, jaren '50

Köls, kölse, kölske: knikker

Zoë kölsde wae vreuger: "Eine ging oppe grónk zitte mèt de bein oetrein, dao tösse in zat d'r eine 'ne cent of penning inne grónk. Dan ging me dao 5 maeter vanaaf sjtaon en dan met 'nne köls perbere dae cent of penning um te góje. Me moos sjievele, neet inne vleug, det waas góje. Die naeve dae cent rolde, die wore vur dae, dae de cent gezat hej. Dae achter de cent zaat, dae heel de bóksepiepe ope en die dao in rolde die wore vur um."

Uit: 't Woordeboek van Helje

Zo knikkerden wij vroeger: "Iemand gaat op de grond zitten met de benen uit elkaar. Daar tussenin plaatst iemand anders een cent of munt in de grond. Dan gaat een speler op vijf meter afstand staan en probeert met een knikker die munt om te gooien. Als dat lukt, is de munt voor de gooier. Er moet over de grond gerold worden. Er mag niet worden gegooid. De knikkers die naast de munt rollen, zijn voor de uitdager. Degene achter de munt houdt zijn broekspijpen open en de knikkers die daarin rollen, zijn voor hem of haar."

▲ Tekening: Lei Steeghs, De Moennik 2008

Knikkerende kinderen in Peel en Maas, jaren 2000 ▶

VOOR MEER INFORMATIE, KLIK DAN OP BIJGAANDE LINK: <https://www.museumpeelenmaas.nl/>